

آزمون دشوار برای پاییز پربار

هواشناسی از احتمال بارش های سیل آسا در پاییز پیش رو خبر می دهد؛ در این گزارش به آمادگی مشهد برای این بارش ها نگاهی انداخته ایم

معمومه قرمانی کیانچراگر

«پاییز امسال با موجی پربارش در راه است.» لایه لای پیام ها و اخبار با موضوعات مختلف، این عبارت چندکلمه ای گم می شود. خدا کند باران همیشه قشنگ باشد؛ شبیه اسمش! نخواهد یک روز و یک جاکسی را غافلگیر کند و جان عزیزی را بگیرد. اما طبیعت همیشه زنده است و اگر دلش بخواهد، می تواند همه چیز را در هم بشکند. باران اگر بخواهد، غافلگیرمان می کند. بارها و بارها نشانمان داده است. منطقه به منطقه را در نور دیده و طغیان رودخانه ها را به چشم مان آورده و افسوس را بر ایمان، باقی گذاشته است؛ مثل همان اردیبهشت ۱۴۰۳ که قطره قطره های باران در مشهد، سیل شد و جان عزیز همشهری هایمان را گرفت. حالا به بهانه هشدارهای اخیر هواشناسی استان از احتمال باران های سیل آسا در پاییز پیش رو، سراغ آن هایی رفته ایم که نقشی در مدیریت بحران دارند تا ببینیم چقدر فکر بحران احتمالی پاییز را کرده اند.

پیش بینی سیل در بازه ای کوتاه انجام می شود

احد وظیفه، رئیس مرکز ملی اقلیم و مدیریت بحران خشک سالی سازمان هواشناسی، همان اول کلام تأکید می کند: سیل برخلاف خشک سالی، پدیده ای نیست که بتوان وقوع آن را از چند ماه قبل و برای نقطه ای مشخص، پیش بینی کرد. او می گوید: این پدیده حاصل کنش چند عامل جوی و محیطی است و نمی توان با یک شاخص یا یک نقشه ساده، درباره اش اظهار نظر کرد. پیش بینی سیلاب معمولاً در بازه های کوتاه مدت انجام می شود و در بسیاری از مواقع، حتی پیش بینی دقیق آن ۲۴ ساعت پیش از وقوع نیز دشوار است. این مسئول اشاره ای کوتاه به رخدادهای نینو می کند و ادامه می دهد: این پدیده می تواند بر الگوی بارش کشور اثر بگذارد، اما نباید آن را به معنای وقوع قطعی سیلاب در همه مناطق دانست. براساس تحلیل های اقلیمی، بیشترین هم بستگی بارشی باال نینو، معمولاً در جنوب غرب کشور دیده می شود؛ استان های خراسان معمولاً کمترین تأثیر مستقیم را از رخدادهای ال نینو و لانینا دریافت می کنند، اما برآورد کلی این است که بارش کشور در فصل های آینده، به ویژه پاییز و زمستان، در محدوده نرمال یا بیش از نرمال قرار گیرد. با این حال، این ارزیابی به هیچ وجه به معنای پیش بینی قطعی سیلاب در شهر یا استانی مشخصی نیست.

رئیس مرکز ملی اقلیم و مدیریت بحران خشک سالی سازمان هواشناسی ادامه می دهد: بارش های نیمه شرقی کشور و خراسان، با بارش افغانستان در ارتباط است و احتمال بیشتر از نرمال بودن آن می رود. وظیفه، هشدار هواشناسی راتنها یکی از حلقه های مدیریت سیلاب می داند و می گوید: قبل از آن باید اقداماتی مانند لایروبی نهرها و کانال هایی را که با پسماند مسدود شده اند، در دستور کار قرار داد. همچنین باید وضعیت بستر رودخانه ها و مسیرهایی که در آن ها ساخت و ساز، تصرف یا دست درازی رخ داده است، بررسی شود. او همان نکته همیشگی را گوشزد می کند که هرچا مسیر طبیعی رودخانه یا مسیر مخدوش شده باشد، احتمال خسارت افزایش می یابد. از این منظر، همه خسارت های سیلاب رانمی توان به بارش و عملکرد سامانه های جوی نسبت داد. ساخت و ساز در حریم رودخانه، انسداد مسیر آب و تغییر کاربری بسترهای طبیعی، از عوامل ثانویه ای هستند که می توانند یک بارش شدید را به بحران تبدیل کنند. وظیفه تأکید می کند: مدل های پیش بینی هواشناسی به صورت روزانه و براساس داده های جدید مشاهده ای ارائه می شوند. هرچه به زمان وقوع سامانه بارشی نزدیک تر شویم، تصویر دقیق تری از شدت، مسیر و محدوده اثرگذاری آن به دست می آید، با این حال در مناطقی که سابقه سیلاب دارند، استفاده از سیل بندهای موقت، پاک سازی مسیرهای عبور آب و آماده باش دستگاه های اجرایی، باید پیش از رسیدن سامانه بارشی انجام شود.

احتمال رواناب های جدی

دکتر ایمان بابائیان، مدیر گروه پژوهشی مدل سازی و پیش آگاهی اقلیمی پژوهشکده اقلیم شناسی، نیز صحبتش را با این اشاره کوتاه شروع می کند: «در بخش علمی، مدل های اقلیمی را با دقت بررسی می کنیم. خروجی این مدل ها صریح است؛ بارش ها امسال بیش از نرمال خواهد بود و پتانسیل رواناب ها جدی است. ما این داده های پردازش شده را در اختیار دستگاه های متولی قرار می دهیم. این نقطه پایان وظیفه علمی ماست.»

او ادامه می دهد: ما خروجی های علمی را ارائه می دهیم و هشدارها را به دستگاه های مختلف ابلاغ می کنیم. اما واقعیت این است که بخشی از زیرساخت ها و آمادگی ها به اختیارات و بودجه خود استان ها برمی گردد و نباید تقصیر را گردن مدل های اقلیمی یا سازمان هواشناسی انداخت، با این حال با خبر هستم که شهرداری ها همواره درباره این موضوع جلساتی برگزار می کنند، سازمان مدیریت بحران استانداری ها هم پای کار می آیند، اما آیا این جلسات به اصلاح زیرساخت های فرسوده، لایروبی های به موقع و مدیریت اصولی حریم رودخانه ها ختم می شود؟

آسیب شناسی حوادث گذشته

نیاز دارد. مدیرکل مدیریت بحران استان درحالی از استقرار تجهیزات در زمان هشدار سخن می گوید که شهروندان مشهودی، خاطرات خوبی از آب گرفتگی های غافلگیرکننده در تقاطع های غیرهم سطح ندارند. او می گوید: تمام مسیرهای داخل شهرها به صورت مستمر، بررسی و ارزیابی تخصصی توسط حوزه های مرتبط شهرداری ها انجام می شود و در همه تقاطع های غیرهم سطح که امکان آب گرفتگی دارند و همچنین مسیرهای اصلی داخل شهر، در زمان صدور هشدار، علاوه بر آماده به کار بودن زیرساخت های مرتبط و ثابت، تجهیزات سیار و نیروی لازم مستقر می شود.

مدیرکل مدیریت بحران استان، در جمع بندی آسیب شناسی حوادث گذشته، چند محور اصلی را به عنوان منشأ آسیب مطرح می کند: نخست، هشدارهای هواشناسی که در برخی مواقع با دقت و سرعت لازم به اقدامات اجرایی میدانی منجر نشده اند؛ نبود هماهنگی دستگاه های مرتبط در زمان بروز بحران، همچنین تصرفات غیرمجاز و انسداد مسیرهای طبیعی عبور سیلاب توسط برخی اشخاص و نهادهای حقوقی و بعد هم ساخت و سازهای غیرمجاز و ناایمن ساختمانی که عملاً دامنه آسیب پذیری شهر را افزایش داده اند.

واقعیت آن است که در چنین حوادثی، مسئولیت تنها متوجه یک دستگاه نیست، اما همین نکته نباید به پوششی برای فرار از پاسخگویی تبدیل شود. اگر هشدار هواشناسی صادر می شود، چرا به اقدامی مؤثر منجر نمی شود؟ چرا هماهنگی بین دستگاه ها در لحظه بحران رخ نمی دهد؟ چرا مسیرهای طبیعی سیلاب به واسطه تصرفات غیرمجاز، مسدود می شود و چرا ساخت و سازهای ناایمن همچنان ادامه دارد ...

آموزش به تنهایی کافی نیست

این پرسش ها، فقط بازخوانی گذشته نیست، بلکه معیاری برای سنجش آمادگی امروز شهری است که هر بار با نخستین بارش جدی، بخشی از زیرساخت هایش در معرض آزمون قرار می گیرد. به ویژه در کلان شهری مانند مشهد که بارش سریع کالبدی، افزایش سطوح نفوذناپذیر، تغییر الگوی بارش و گره های مزمن زهکشی روبه روست، این سؤال جدی تر مطرح می شود که آیا مدیریت شهری و دستگاه های امدادی، از تجربه های قبلی واقعا درس گرفته اند یا همچنان فقط با وقوع بحران به فکر تجهیز و هماهنگی می افتند؟ در این میان آتشباد امیر حسامی، مدیرعامل سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی مشهد، اعلام می کند: آتش نشانی برای مقابله با سیلاب و آب گرفتگی، از توان تخصصی و تجهیزات قابل توجهی برخوردار است. او درباره برنامه سازمان در زمان وقوع حادثه می گوید: برای عملیات های نجات در سیلاب، چهار قایق بادی، جلیقه و کلاه نجات مخصوص سیلاب و تجهیزات تخصصی غواصی از جمله وت سوت، طناب و سایر ادوات مورد نیاز را در اختیار داریم؛ همچنین دو ایستگاه تخصصی غواصی و نجات از سیلاب به صورت

امداد رسانی، شبکه ای و تیمی است

مصطفی ذاکر، معاون امداد و نجات جمعیت هلال احمر خراسان رضوی، هم آخرین وضعیت آمادگی این جمعیت را تشریح می کند. او توضیح می دهد: با توجه به هشدارها درباره احتمال بارش های ناگهانی و جاری شدن سیل در پاییز امسال نسبت به سال های گذشته، هشدارهای لازم به تمام شعب هلال احمر در شهرستان ها ابلاغ شده است؛ البته به همین اندازه انکفا نشده و دوره های بازآموزی تخصصی برای تیم های امداد و نجات در سیلاب برگزار شده و با صدور بخشنامه ای، دستور بررسی دقیق، سرویس و آماده به کاری تمامی تجهیزات از جمله موتورپمپ ها و کفکش ها به شعب، داده شده است.

او از اعلام آمادگی بروبچه های هلال احمر برای مقابله با آب گرفتگی خبر می دهد و اعلام می کند: مقابله با سیلاب، فرایندی کاملاً شبکه ای و تیمی است؛ علاوه بر این حوزه اصلی عملیات این مجموعه، بیشتر معطوف به مناطق روستایی، نجات جان افراد، ارزیابی خسارات و تأمین اسکان اضطراری است. این تصور که هلال احمر متولی تخلیه آب از خانه باغ ها و ویلاهاست، نادرست است؛ هر دستگاهی در حوزه اختیارات خود مسئولیت دارد و ما نیز در کنار سازمان همیاری ها، دهیارها و سایر متولیان خدمات رسانی می کنیم.

او توضیح می دهد: بیشترین چالش ما مربوط به روستاهاست؛ جایی که آب وارد منازل روستاییان می شود. در این موارد، تیم های ارزیاب هلال احمر بلافاصله اعزام می شوند، نیازسنجی صورت می گیرد و اقلام زیستی و امدادی لازم فوراً از مرکز فرستاده می شود. ما تجهیزات لازم برای اسکان اضطراری را در اختیار داریم و در فراز پاسخ و مقابله با بحران به صورت کمیته ای عمل می کنیم. ذاکر اضافه می کند: باید درباره آمادگی خانواده ها در روستاها و مناطق بیلابلی کار رسانه ای شود؛ بسترهایی با قدمت چندین هزار ساله که مسیر طبیعی گذر سیلاب هستند و اساساً نباید در آنجا ساخت و سازی صورت می گرفت. متأسفانه شاهدیم در مناطقی مانند زشک، جابرق و سایر بیلاقات، خانه باغ ها و سازه هایی در حریم و بستر رودخانه ها احداث شده اند؛ دستگاه های نظارتی و شرکت آب منطقه ای باید برای حفاظت از حریم رودخانه ها، جلوگیری از تعرض به بستر مسیرها و لایروبی دوره ای آن ها اقدام کنند. اگر بستر رودخانه ها به موقع لایروبی و مسیرهای هدایت آب باز شود، با وجود بارش های شدید، حجم خسارت جانی و مالی به حداقل ممکن خواهد رسید.

استقرار تجهیزات شهرداری در مناطق مختلف

با صدور هشدارهای هواشناسی مبنی بر احتمال بارش های شدید و ناگهانی و وقوع رواناب در پاییز پیش رو، آمادگی دستگاه های متولی بیش از پیش زیر ذره بین قرار گرفته است.

احسان نجاری مقدم، مدیرکل هماهنگی و نظارت بر خدمات شهری شهرداری مشهد، کوتاه و خلاصه گزارش عملکرد می دهد: «بیش از ۱۳۰ دستگاه از انواع تانکرها، ماشین آلات تخصصی و پمپ های خودمکش به همراه پنجاه اکیپ عملیاتی که به پمپ های سیار، راه بند و سایر تجهیزات مورد نیاز مجهز شده اند، در نقاط حساس شهر مستقر خواهند شد.»

به گفته او، این آرایش نظامی گونه در برابر بارش، متغیر است و براساس «سابقه تجمع آب» در مناطق مختلف چیدمان می شود.

۳ شنبه

۱۰ شهریور ۱۴۰۵
۱۹ شهریور ۱۴۰۵
۲۸ شهریور ۱۴۰۵

۱۳

شهریار

SHAHRAKNEWS.IR